

gmotno blagostanje našega naroda raznih zaslug. Največkrat pa je imel besedo že omenjeni g. dr. Rudolf, ki je goste pozdravljaj, jim nazdravljaj, odzdravljaj ter se pozno v noči od njih poslavljaj v imenu posojilnice Konjiške, kateri želimo tudi za bodoče najobilnejšega blagoslova iz nebes.

— 0 —

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

Krstil je Franeka Jožef Baptistik, takrat kaplan in pozneje tudi dekan Braslovški. Sosedu bili so veseli zalega in ljubeznivega dečka kodrastih, belkastih lasij. Fantek se je vsakemu prikupil, ker bil je čednega vedenja in je na njegovem ličicu lepo cvetela ljuba, sveta nedolžnost.

Med otroke je redkokedaj zahajal; držal se je bolj domače hiše. Če pa se je slučajno družil z njimi, gledali so vsi na Franeka, in dokler je bil pri njih, bili so otroci bolj tihi in mirni; njegova krotka beseda jih je ovladala. Pač prav, če se dobri otroci na domači trati nekoliko poigrajo; še angeli se z njimi veselijo. Ko je škof Slomšek iskal dom veselja po širokem svetu, ni ga našel. Še le med otroki, igrajočimi na vaški ledinici, ga zasledil:

Poslednjič veselje se le zasledim,
Na vaško ledinco pridirjam za njim,
Glej tamkaj z otroki prijazno igrati,
Jim kratek čas dela, pri njih je doma.

Ravno tako je pa tudi resnično, da otroci, ki vedno pohajajo in se potepajo po vasi in družijo z nevmarno deco, čestokrat zgubijo ljubo sramožljivost ter se spridijo za vse prihodnje čase. Takih lagodnih otrok se je Franek ogibal; njegova blaga mati ni trpela, da bi zahajal med nje, in bi se deček ne upal ostrému očetu pogledati v oči, če bi se vračal domov iz družbe takih otrok. Egiptovski Jožef je še svojim lastnim bratom zbežal, ko so nekaj pregrešnega počinjali na paši; še le doma pri ljubem očetu čutil se je varnega.

V domači šoli podučeval je v tem času učitelj nemškega pokolenja (Maier), ki je slovenski jezik le za silo drobil, in je zato tudi deci nemščino z vso močjo v glavo vbijal. Le kmečki otroci smeli so v šoli slovenski govoriti; otroci iz trga so se pa učili vse samo nemški, celo katekizma. Še na stare dni se je Fran Kosar rad pritožil nad tlako, katero je moral delati v šoli svoje mlade dni. »Šli smo v šolo, rekali je, in smo dobili tam nemško nalogo. Drugi dan smo se s strahom vračali; če nam namreč nemščina ni dobro služila, pela nam je neusmiljena šiba.«

Edino naravno in pametno je pač podučevati otroke v domačem jeziku; tako delajo vsi narodi. Nenaravno in torej tudi pregrešno ravnanje je pa, v domači šoli učiti v tujem jeziku. Zato je jeden naših najboljših mož že davno javno izrekel: »Mladina se mora v ljudski šoli podučevati v jeziku svojega naroda, svoje matere, sicer je pa poduk le muka in pedagoška sirovost.«¹⁾

Franek je vendar tudi v nemški šoli napredoval in je že takrat pokazal, da ima bistro glavo in čisto pamet. Tola toliko težavo premagalo je le par nadarjenih učencev, ogromna večina pa je zaostajala, in ker otroci niso napredovali, zamrzila jim je šola. Dosti otrok je hitro pozabilo, kar so se naučili, in mnogo jih že za par let niti svojega imena ni več vedelo pošteno zapisati.

Zakaj pa tedaj tuji in domači naši nasprotniki vsiljujejo slovenskim otrokom nemški učni jezik? Bajé zato, ker slovenski otroci, vešči nemščine, pozneje, če gredo po svetu, laglje izhajajo. Tem je pač dobro zasolil neslano modrovanje neki našinec v deželni sobani v Gradcu, rekši, da slovenski otroci niso »ciganski zarod«, da bi morali iti po svetu s trebuhom za kruhom. Slovenska dežela je dosti bogata, da prehrani svoje rojake, če se gibljejo in če ne zapravljajo. Lenuha pa povsodi, tudi na Nemškem, čaka raztrgan rokav in prazen bokal. Zato pa slovenski otroci, ki gredo svoje sreče iskat bodisi na nemški svet ali pa tudi med Nemce po domačih mestih, bodisi na jug med Lahe, bodisi na jutro stran med Ogre, navadno trpé ne le škodo na duši, nego tudi gmotno škodo. Izjeme so — bele vrane. Vsakdanja skušnja namreč uči, da med tujci zgubé čestokrat nedolžnost in tudi vero, in kedar so porabili telesno svojo moč na tujem, mora jih in zarod njihov prerediti na stare dni domača zemlja. Marsikatera slovenska občina bi nam v tem pritrčila.

Franek bil je nenavadno nadarjen in je bil v vseh zazredih prvi med svojimi vrstniki; sicer bil je pa šibek fantek in nič kaj trdnega zdravja. Mater je torej skrbelo zlasti zdravje sinka in večkrat je dejala: »Zakaj se vendar tako ženeš in vedno gledaš le bukvice, saj veš, da ti to škoduje«. Sin pa jej odvrne: »Veste, mama, je pa ob sklepu šolskega leta veselo, če me prvega pokličejo po premijo, in mi zraven še godeci zagodejo.«

Zdaj v ljudski šoli premij ni več, in novejši čas odstranil je tudi zlate bukve. Zal ni škoda! Kdor ima zdrave oči, hitro sprevidi, da je to kos socializma uvedenega že v ljudsko šolo; ta namreč ne trpi, da bi imel jeden učenec prednost pred drugim, ki bi vtegnila njegovega vnemarnega součenca žaliti. Vsi smo enako-pravni, proč torej z zlatimi bukvami! (Dalje prih.)

Posvečevanje prenovljene cerkve v Pilštanju.

Nepopisljivo veselje vživali so pridni župljani starodavne, prijazne župnije Pilštanske v dan 21. in 22. avgusta t. l., ker prišli so mil. knezoškof k njim, da bi slovesno posvetili popolnoma prenovljeno župnijsko cerkev sv. Mihaela in tri nove oltarje v njej. Storili so pa pobožni in za lepoto hiše božje vneti župljani po svojih skromnih močeh tudi vse, da bi svojega višjega pastirja dostojno in lepo sprejeli, ter jim tako nekako-poplačali trudapolno delo, katero so si s tem svetim opravilom naložili. Postavili so slavoloke s primernimi napisi in s cveticami okinčane mlafe ob cestah ter olepsali posebno še cerkev s prekrasnimi vencí. Da, ves trg bil je podoben prelepemu raju.

Mil. knezoškof pripeljali so se v torek 21. t. m. popoldne iz Maribora v Poličane. Tam so jih pozdravili č. g. župnik Henrik Verk ter jih spremili na potu v Pilštanj. Na vrhu Pečice pozdravila je svojega duhovnega očeta vrla šolska mladina Lemberske šole s svojim č. g. katehetom. Vsaka vas, koder so se mil. knezoškof peljali, bila je s zelenjem lepo okinčana in ni bilo hiše, kjer bi ne klečale verne ovčice, proseč višjega pastirja blagoslova. Kaj ganljivo bilo je videti, kako so dobre matere svoje otročiče prinašale k vozu, da bi jih mil. knezoškof še posebno blagoslovil. V Podčetrtku poklonili so se med mnogobrojnimi ljudstvom mil. knezoškofu vodja okrajnega glavarstva brežiškega, g. Tax, domači g. župnik, župan z občinskim zastopom in prostovoljna požarna bramba. V Bučah pričakovalo je zopet veliko župljanov z g. župnikom milega višjega pastirja, da bi jih spet videli ter iz njihovih rok sv. blagoslov sprejeti zamogli. V Kozjem bil je pozdrav mil. knezoškofa pri krasnem slavoloku zunaj trga posebno prisrčen.

Črez vse lep in ganljiv pa je bil sprejem višjega

pastirja v Pilstanju. Milo solnce je začelo že zahajati za gore, ko so mil. knezoškof stopili iz voza. Kakor bi trenil, bil je ves trg v lučicah, vsi zbrani verniki pa, moške in žene, mladeniči, belooblečena dekleta in otroci, pozdravili so z gorečimi svečami v rokah mil. knezoškofa s prelepim pozdravom: »Hvaljen bodi Jezus Kristus!«, potem pa so padli na svoja kolena ter prosili sv. blagoslova. To je bil prizor, ki je vsem navzočim privabil solze v oči. Milostljivi knezoškof bili so ganjeni do solz ter so blagoslovili verne svoje ovčice. Med pobožnim popevanjem lepih Marijinih pesmij in pritrkavanjem milodonečih zvonov, pomikalo se je potem ljudstvo v dolgi procesiji v cerkev, kjer so se opravile molitve pred sv. ostanke.

V dan 22. avgusta začela se je prelepa slovesnost ob 7. uri zjutraj. V sredi 21 duhovnikov in mnogobrojnega ljudstva posvetili so mil. knezoškof po predpisanih kaj pomenljivih obredih najprej cerkev in veliki oltar, potem pa še oba stranska oltarja, posvečena ljubi Devici Mariji brez madeža izvirnega greha spočeti, oziroma Materi Božji Karmelski. V veliki oltar položili so ostanke sv. mučenika Kornelija, v oltar na evangelijski strani one sv. muč. Peregrina in v oltar na levi strani one sv. muč. Firminijana.

Ob koncu slovesnosti brali so mil. knezoškof na novoposvečenem velikem oltarju sv. mašo, potem pa so še stopili na leco, ter v navdušenem nagovoru primerjali vidni tempelj t. j. cerkev z nevidnim tempeljnom, t. j. našim srcem; potem so se še župljanom prav prisrčno zahvalili za njih darežljivost ter jih po očetovsko opomnili, skrbeti zdaj tudi še za lepoto duhovnega tempelja, za čistost svojega srca in lepoto svojih duš. Tako končala se je v najlepšem redu prekrasna slovesnost, ki bode ostala vsem Pilstanjskim župljanom v neizbrisljivem spominu. Ljubi Bog pa naj bode bogati plačnik mil. knezoškofu za ves njih trud in za vso njihovo ljubezen, katero nam vedno skazujejo, č. g. župniku za njih premnoge skrbi in nevtrudljivo delovanje za blagor svojih ovčic, dobrim župljanom pa za njih veliko darežljivost, po kateri so si postavili s prenovljeno župnijsko svojo cerkvijo tako lep, več stoletij trajajoč spomenik!

Mili darovi za družbo vednega češčenja.

Sv. Urban nad Ptujem 22 fl. 50 kr., Sv. Ropert v Slov. gor. 15 fl. 58 kr., Sv. Jurij na Ščavnici 16 fl. 50 kr., Bizelj 4 fl. 10 kr., Sobota 15 fl., Kostivnica 5 fl., Gornjigrad 9 fl., Solčava 6 fl., Sv. Frančišek Ksaveri 10 fl. 40 kr., Dobrna 8 fl., Rogatec 11 fl. 40 kr., Sv. Alojzij v Mariboru 17 fl.

Gospodarske stvari.

Kako se napravi dober sadjevec (tolkla)?

(Dalje in konec.)

Če ima mošt premalo sladkorja, postavim samo 10° po sladomeru, tedaj mu moramo s adkorja dodati in sicer 5—8 kg na polovnjak. Sadjevec bo le takrat močen in stalen, če je v moštu zadosti sladkorja, kajti iz sladkorja se napravi alkohol. Da dobi sadjevec vinski okus, je dobro, da se mošt na vinske tropine nalije. Tako se navleče vinskih snovij, ali ravno vinskih tropin še v času, ko se sadje stiska, nimamo in povsod jih tudi dobiti ni, zato so umni sadjerejci že z raznimi pripomočki skušali, kako bi sadjevec zboljšali. Potovalni učitelj gospod Belé, kateri je večak v tej stroki, priporoča, da se v nov z moštom napolnjen sod

v vrečico obesi stolčen vinski kamen. Da dobi sadjevec vinski okus, zato se porabijo v zvezi s sladkorjem tudi civebe. Teh se vzame za 100 litrov soka po 1—1½ kg. Civebe (suhe vinske jagode, katere z Laškega pridejo) se operejo, zmečkajo ali razrežejo in na nje se nalije nekoliko tople vode ter se to zavreti pusti, vroče stisne ter čista tekočina v sod k moštu dolije. Sadjerejsko društvo za Srednje Štajarsko, katero si za zboljšanje sadjevca veliko prizadeva, je lansko leto v Gradcu vstanovilo poskuševalnico, kjer se s potrebnimi aparati droži čistijo, in potem sadjerejcem, oziroma gospodarjem prodajajo, da si lahko napravijo in pripravijo vinu podobnega sadjevca. Da bodo pa naši bralci lažje razumeli, kaj in kake so izčiščene droži, bom to reč, ali sredstvo natančneje popisal. Če se sadje olupi in umije ter zdrozga in stisne, potem tak mošt dolgo časa in le malo vreje, pa tudi stalen in okusen ne bode. Iz tega vzroka so prišli učenjaki na sled, da drožine glive niso v sadju, temuč zunaj na koži in največ jih je na zrelem sladkem sadju.

Prašal pa bo marsikateri, kaj pa so droži? Droži so zeliščni organizem in se štejejo h glivam; to so jednostanične le s povekševalnim steklom vidljive rastlinice, ki pouzročujejo vrenje alkoholovo. Droži se pomnožujejo na dva načina: ali s tem, da požene stanica na koncu izrasek, ki se poveča in z majhnim predorom od prvotne stanice loči ter polagoma odpade in kot samostojna stanica dalje raste; ali pa nastanejo znotraj stanice semenčki, ki se razvijajo in razmnožujejo. Koliko važnosti da so droži pri vrenju, razvidi se iz tega, da ni moči vrenja brez teh drož napraviti.

S temi drožmi nam je mogoče, če jih že k zavretemu moštu pridjamo, da bo mošt spet vreti začel, nasproti pa jih lahko tudi moštu s potrebnimi aparati odzhamemo in mošt bi več ne vrel.

Da droži rastejo in se pomnožujejo, treba jim je, kakor vsaki drugi rastlini, kislica, toplote in redilnih snovij. Kar se tiče kislica, pride ta pri drozganju v dovoljni meri poleg zraka v mošt, in kar se tiče živeža, katerega droži potrebujejo, obstoji ta razun razkrojene sladkorja iz dušeca, kalija in fosforne kisline, in vse te snovi se v moštu znajdejo. Le v prekislem moštu, postavim kateri bi imel komaj do 7° sladkorja ali pa bi vanj razstopili preveliko sladkorja, recimo do 30°, bi izčiščene droži živeti in se razširjati (vreti) ne mogle, ker bi ne bilo potrebnega živeža. Znano je, da tudi italijanska vina težko zavrejejo, in vzrok je ta, da nimajo potrebnih snovij za droži in pomagalo bi se s tem, da bi se takemu moštu primešal salmijak in sicer 10 g k jednemu hektolitru.

Zoper vrenje, drožem, je žveplena kislina jako škodljiva, zato še opomnim enkrat, da se sodi, v kateri se mošt nalije, ravno poprej žveplati ne smejo in vselej se morajo z vodo dobro splahniti.

Kakor sem že omenil je v Gradcu poskuševalnica, kjer se droži raznih vinskih sort preskušajo, čistijo, umetno gojijo in se bodo gospodarjem, da si sadjevec zboljšajo, prodajale, in liter b. veljal okoli 75 kr. Te očiščene droži obstojijo iz stanic jedne vrste, postavim iz vina ljutomerskega, framskega, pekarskega itd. in droži so očiščene z aparati vseh drugih različnih drožij to, kar se pri vrenju na dno vsede, kakor pesek, blato in netopljive snovi, in ko bi mi kar take drože (ne očiščene) k moštu dodali, tedaj bi dostikrat več škodovalo, kakor pa koristilo. Očiščene droži lahko moštu pridjamo na dva načina namreč brž, ko se je začel sod z moštom napolnjevati, se vlije sčiščenih drožij; (steklenica naj se poprej dobro premeša) ¼ litra v polovnjak, na drugi način pa če bi stiskanje dalje časa trpelo, ali če bi izčiščene droži že dobil, pa rabil bi jih